

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 6 D'OCTUBRE DE 1911

Núm. 1710 ANY XXXIII

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims Atrassats: 20

Apa

MALALTIES DEL VENTRELL

—Ahir el còlera y les erupcions del Vesubi; avui, la Tripolitanial...

MUNICIPALESCA

En Marianao ha pres novament possessió de l'Arcaldia.

No sabem si el Marquès, que ha demostrat diferents vegades la seva poca afició y la poca estima en que té la vara, ha tornat a l'Ajuntament per propi impuls, o pera donar satisfacció a la part de la premsa—autonomista, precisament—que busca, en les seves ausències del silló presidencial el motiu més gros pera blasmar la seva gestió administrativa.

Al nostre entendre oblida massa sovint, aquesta premsa que aixís se porta, la seva filiació francament regionalista y descentralisadora. Oblida també que es en Marianao Arcalde de R. O., nombrat per la gràcia ministerial, y que viu, per la raó mateixa del seu origen, divorciat en un tot de l'opinió pública.

Passa ab les ausències de l'Arcalde de R. O. el fet més curiós que donarse puga. Al possessionarse del lloc correm tots a protestar del seu nomenament. Ens alsem, irats, contra la presència seva en el Consistori, estimant la seva estada al davant de la Corporació com un insult que'l Govern dirigeix al poble. A l'Arcalde de R. O. l'acceptem, no més, com a una de tantes imposicions del poder central, contra les quals ens toca un dia y altre rebelarnos. En la protesta, convenen per un igual els representants de totes les fraccions, apoiats pels diaris afectes a cada una d'elles.

En aquesta situació toca a l'Arcalde aguantar el xafec de discursos ab que, tot just arribat al Saló de Cent, se l'obsequia.

¿Que té, després, la desgràcia o la debilitat de pendre's en serio el carrec, y que, en virtut de les atribucions que la llei li confereix, acorda usar dels drets y de les prerrogatives que li són propies? ¿Que, fent d'Arcalde, prova de manar y ficarse en lo que estima esser el seu dever? ¿Que, endut de la seva vanitat, o el seu amor a Barcelona, intenta demostrar que serveix pera quelcom més que pera fer de figura decorativa, donàntseles d'home energic y d'iniciatives?

Doncs ja està ben cuit.

En cada un d'aquets casos, y com el més gros dels pecats, se li tira en cara la seva procedència ministerial, discutintse-li la més insignificant de les accions. A l'Arcalde, si vol serne, se l'empaita, se l'acorralla, se l'impossibilita. Premsa y regidors a l'hora cuiden de dirigir en contra d'ell els seus trets enverinats, no parant fins a reduir-lo a la condició de dependent o tapa-bruts. Se l'avorreix, se'l fastigueja, se l'obliga a dimitir, per poc que's pugui.

I quan l'Arcalde es, com en Marianao, una partícula d'autoritat; quan té a major glòria seva el deixar fer; quan procura no més aguantarse y sortejar las mil y mil dificultats que, donada la composició especial y delicada del Consistori, se li presenten; quan es l'Arcalde un *bon senyor*—no'ns atrevim a dir un infelís—que, fugint de la crema, deixa el lloc als partits d'oposició, fills del sufragi, representació genuina y directa del poble, aleshores suspirem pera que torni, y l'ataquem y el maleim, donant a la seva deserció y a la seva indiferència pels assumptes municipals gairebé les proporcions d'un crim.

El marquès de Marianao, monarquic, funcionari de l'Estat, servidor de la reialesa, que, sense cap mena de relació política ni espiritual ab l'opinió pública barcelonina detenta el primer lloc de l'Ajuntament, pot molt be, si ho vol, tornarse'n a Cambrils

per nosaltres, sense perill de que, trobantlo a faltar, l'enviem a buscar un dia.

Autonomistes y demòcrates abans que tot, amics de que siga el poble el qui, elegint els seus representants, confereixi els càrrecs públics, fariem mal fet si ens limitessim a protestar del nomenament d'Arcalde de R. O. en el moment, no més, en que pren aquet possessió de la vara. Homes d'oposició, amics d'una acció persistent, sèria y raonada, ens obliga el dever a anar més lluny, mantenint els nostres principis en tot moment y ocasió.

L'Arcalde de R. O. ens repugna—com a tal—a Cà la Ciutat. Lamentem y tot que tan aviat hagi vingut. Pot anarse'n, doncs, una altra vegada, sense por de que la seva marxa motivi, de la nostra banda, la més lleu paraula de condol.

Y com nosaltres entenem que tindrien de procedir els companys de la Premsa diària, que, ben equivocadament per cert, fonamenten en les ausències del Marquès la campanya encaminada a arrencarli la dimissió.

La lògica y el sentit comú aconcel·len, al menos, ferho aixís. Que l'Arcalde se'n va? Bon vent!

Procurem els autonomistes que no siguin les seves escapades motiu a fernes caure en flagrant contradicció.

JUST

UN CAP DE PREU

(FANTASIA MORISCA)

I

EL COMLOT

—Alàh't guardi, Ben-Freskot. ¿Ja sabs la nova?

—No sé res, Krak-el-Viu. Vinc de terres endins, y allí, com no deus ignorar, hi corren més guineus que notícies.

—Els Guelayas volen el cap del Mizzian.

—¡Vaia un gust!

—Y al qui'ls el porti, li donaran mil duros.

—¡Ah!...

Ben-Freskot tanca els ulls y's mossega el dit gros de la mà esquerra.

—¿Mil duros, dius?

—Sense faltarli un xavo.

—Y... ¿hi confies tu en la paraula dels Guelayas?

—Més que en la bala del meu fusell; més que en les potes del meu cavall; més que...

—Basta!... Mil duros valen la pena de guanyarlos. ¿Coneixes al meu cunyat?

—Sí. ¿Què't proposes?...

—Fer que'ls mil duros dels Guelayas vinguin a les nostres mans.

—Ben-Freskot, l'empresa es difícil...

—Pera tu y jo sols, sí que ho seria... Però ¿no has dit que coneixes al meu cunyat?

—Explica't... No t'entenc.

—Escolta...

Y baixant la veu, els dos moros, xiu-xiu, xiu-xiu, segueixen enraonant, caminant lentament a l'ombra dels marges.

II

TRES DIES DESPRÉS

—¿Ets el jefe dels Guelayas?

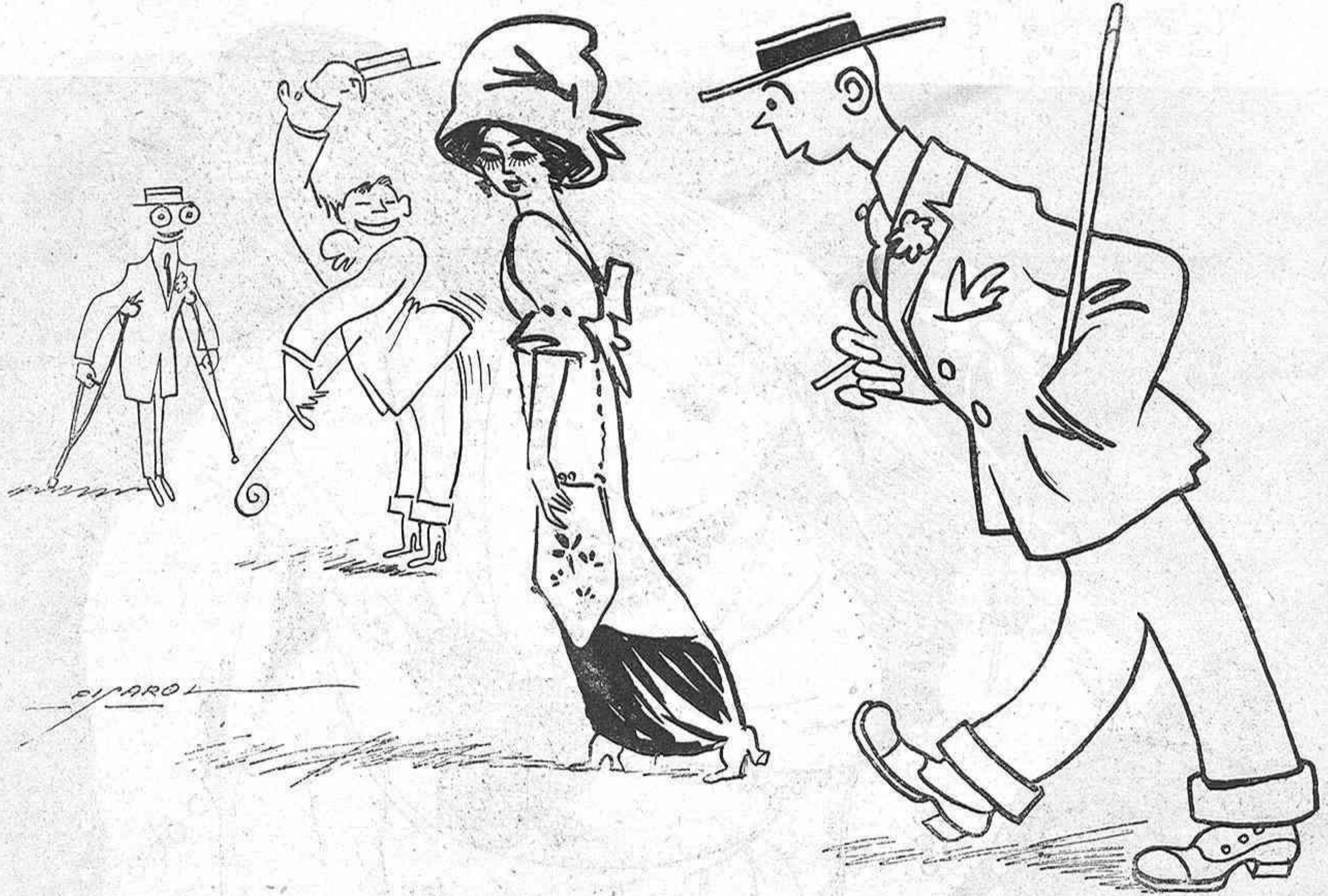
—Sí. Y tu ¿qui ets?

B°N.

DONA-TIPU (IDEAL XENIUS)

LA BEN PLANTADA

OBERTURA DE CURS

—Ah, es estudiant?... No hi tinc gaire fe, jo, ab els estudiantets.
—Déixiho anar, dòna. De l'assignatura que jo vui dir, ja'n soc mestre.

—Jo soc el Ben-Freskot, y aquet que m'acompanya, el Krak-el-Viu.

—Mai el ressò dels vostres noms ha ferit les meves orelles; però, tant se val... ¿Què se us ofereix?

—¿Veus aquet sac?

—Sí.

—¿Sabs lo que hi ha a dintre?

—No.

—Mira!...

Ben-Freskot deslliga el sac y, girantlo cap per avall, deixa caure a terra una cosa rodona.

—¿Un cap!

—¿No sabs de qui es?

—No!... Es dir... calleu!... sí... ¡Es el cap del Mizzian!...

—El mateix, noble jefe dels Guelayas; el cap del Mizzian que, pera servir a la teva colla, ens hem pres la molestia d'anarli a tallar jo y aquest amic que m'acompanya.

—¿Alàh us ho pagui!

—Oh!... Alàh deurà pagàrnosho més endavant; però, ara com ara, val més que'ns ho paguis tu... ¿sabs?...

—Parles dels mil duros promesos, ¿eh?

—En efecte; per ells hem treballat.

—Teniu, amics, teniu, que ben vostres són!... Aquí els guardava per si acàs; però, ab franquesa, no'm creia que tan aviat poguéu tenir el plaer d'entregarlos.

—Quan Alàh ho vol...

la porta, extén per damunt de la taula una pila de duros. La seva dòna, admirada, els contempla.

—¿Què es això?

—Cincents duros.

—¿D'aont els has tret?

—Me'ls han donat els Guelayas en pago del cap del Mizzian.

—¿Del Mizzian?

—Sí; jo y el Ben-Freskot els hi hem dut. Anavem a mitges.

—Però ¿còm pot ser, grandíssim embustero?... ¡Si el Mizzian ara mateix acaba de passar per aquí, bo y sà com tu y com jo!...

—Be, no cridis, ximple!... Es clar que'l cap que hem venut no era el del Mizzian.

—Doncs ¿de qui era?

—Del cunyat del Ben-Freskot. Ahir varem tallarli. Y com que s'hi semblava tant, entre'ls Guelayas, naturalment, ningú ha maliciat res.

MATIAS BONAFÉ

III

DE RETORN

Krak-el-Viu entra a la seva barraca y, després de tancar

—Bon dia, senyor veí.

—Què hi ha, veineta maca?

—Grans noves.

—Ah, sí?... y això?

—¿Sab el cosí de l'Habana,

aquell de qui havem parlat
tantes y tantes vegades?...

—S'ha mort, potser...

—No, senyor.

Ha escrit al papà una carta
dient que's vol casà ab mi
y que hi vagi ab els de casa.

—De debò?... Y què hi diu vostè?

No ha dit que no l'estimava?...

—Jo... (Ai, dispensi; la mamà
que'm crida tota enfadada!)

La veineta mai més
m'ha dirigit la paraula.

Al sortí avui a guaitar
veig la finestra tancada
y un paper blanc al balcó,
lligat al mitg de la brana.

El paper del balcó es blanc;
no hi ha rē escrit, que jo sàpiga...
prò en ell hi he pogut llegir
mes ilusions trossejades.

MAYET

COMENTANT UN RETORN

—Ya ha visto usted?... por fin, ha llegado el fresco!

—Oh, be; segons en quines hores, encara fa calor...

—El fresco, quiero decir el marquès, hombre!

TRÍPOLI?... TRÍPOLI?...

Heusaquí la pregunta que mentalment se feia l'altre vespre un senyor panxut tot llegint els partes de La Veu.

—Trípoli?... Trípoli?...—deia el senyor, aixecant la vista per damunt de les ulleres, com si cerqués en el sostre del cafè una estrella guiadora.—Ont deù esser això de Trípoli?...

Mentres hi ha pau en el formatge, mentres se parla de tractats, y d'actes, y de negociacions diplomàtiques, sembla que no'ns interessi saber ont cauen els pobles que cauen en alguna banda; però aixís que veiem que la cosa va sèria, que les nacions s'han dit l'ultimatum (llegeixi's «el nom del porc»), que la ruptura de relacions es un fet y que, aquí o allà, per fas o per nefes, ja se les han comensades a espinyar de valent, aleshores tota la nostra ansia es saber la situació geogràfica dels estats beligerants, tot el nostre desitg coneixer el teatre de la guerra, y tot es consultar Enciclopedies, y Bædeckers, y Justus-Perthes.

—Trípoli?... Trípoli?...—pregunta la gent els primers dies.—Això deù caure bastant lluny d'aquí?...

—Ui! Ja ho crec!—respon algun aixerit.—Jo he estat fins a Manresa y no ho conec pas.

Però aviat, pels diaris, que porten planos, y mapes, y estadístiques, sabem que Trípoli es un port d'Àfrica, de cara al Mediterrani, que la major part de la seva extensió la forma el desert, y que'l seu nucli de població no compta gaire més enllà d'un milió d'habitants. Y pels cines, que reproduïxen les costums, arribem a coneixer la seva vida y a saber que la Tripolitania es terra de camells, de mongetes fines, de sofre, de gent morena, y de no gaires coses més.

Però pera arribar a saber tot això, a la majoria de senyors panxuts que van al cafè els precisa que dues nacions s'hagin declarat la guerra y que perilli la vida d'un grapat de mils homes.

Les guerres duen per lema el classic «instruir delectando». An els impulsius els delecta, y an els altres els instrueix.

Benvingudes sien, doncs, les guerres, que'ns apassionen al punt d'incitarnos a l'estudi. Tot lo que's perd en homes y diners se guanya en geografia.

Deixeu que això dels turcs y els italians duri una mica més, y ja veureu com la topografia de Trípoli y la de les terres baltàniques se fan, en quatre dies, tan assequibles als nostres menestrals com els couplets del Sarassa y de la Serafina.

XARAU

Civilisme y ruralisme

La publicació de les magnífiques *Proses bàrbares*, del fort prosista gironí Prudenci Bertrana, renovarà segurament la vella polèmica entre civilistes y ruralistes, entre'ls enamorats dels refinaments de la ciutat y els adoradors de les belleses naturals, entre'ls amics de la civilització y els amics

de la naturalesa. En Bertrana, en aquet sentit, es ruralista y ell no se n'amaga pas.

Tota la seva obra es un cant als espectacles y a la vida del camp y de la montanya, y a l'esperit pregon que'ls anima. El camp y la montanya d'en Bertrana no són escena d'idilis tendrivols ni de dolsors paradisiaques. No tenen la flonjor plascívola y domesticada que s'hi troba a través de les poesies pastorals y florides. No hi ha gaires refilets d'aucells, ni gaires sangoteigs de fonts boscanes, ni gaires flautes planívols. Un hàlit de misteri, un vent de tragedia, una sentor aspra que de la terra puja us donen una sensació de fortlesa, us comuniquen un calfred de basarda, us fan pensar en els grans problemes torturadors de la mort y de la vida. Les proses del darrer llibre d'en Bertrana són, realment, *proses bàrbares*. Aquella naturalesa esquerpa y reconcretada té com una ànima barbàrica. Y, davant d'ella, tot allò que hi ha de barbre, de selvatge, en la naturalesa humana, s mou y s desperta en els nostres dintres.

En un breu proleg que posa a la seva obra, l'autor la llença a la ciutat y espera tranquil les ironies civilistes. Pot ben tranquilament esperarles. L'ironia, finissim y menut ganivet d'argent, s'esmussa al contacte de la dura forsa de la naturalesa que'ns presenta el llibre d'en Bertrana. No troba esquerdada per ont ficarse, ni superfície tova pera ratllar. Y, forsosament, els seus intents d'atac han de convertir-se en carícies. L'ironia se sent desarmada al toparse ab l'energia bàrbara d'aquells caires vius. Y encara més desarmada se sent enfront del sarcasme, un xic blasfem, que a estones esclata, formidable, en la prosa de l'autor. L'ironia, femenina, s'ajup y's dona sempre que ha de lluitar ab el sarcasme, ben masculí.

Diguem, además, que un civilista veritable, que no sigui precisament un *urbà* de tramvia, ha de fer al ruralisme d'en Bertrana, al camp y a la montanya que aquest ens descriu, tots els honors. Un home que resti sense commoure's davant de les *Proses bàrbares*, que no senti, llegintles, una esgarrifansa de grandesa y de misteri, serà un home espiritualment mutilat. El gran merit de l'obra d'en Bertrana es que'ns fa veure, no l'aspecte purament teatral y extern de la naturalesa, sinó el seu esperit, el seu *interior*. No es la seva una naturalesa dominada per l'home, sotmesa a l'home, sinó una naturalesa que domina y sotmet a l'home. Allò ja no es el paisatge pintoresc, ni el bosc decoratiu: es la *terra*. La terra que està sota nosaltres, y per damunt de nosaltres, y dintre nosaltres. De totes les descripcions esplèndides d'en Bertrana, de totes les seves visions de coses y d'hommes, un sentiment de panteisme se'n desprèn.

Potser peca, en Bertrana, d'una certa antipatia per això que'n diem el *progrés material*. Li agraden els bells camins que no menen enlloc y aborreix les carreteres enginyades ab l'auxili del *teodolito*; més s'estima les barraques dels carboners que les cases de molts

pisos; prefereix la porta primitiva de la barraca, feta ab una faixina que tanca l'obertura, y per ont no més hi entren les halenades de l'oreig sanitos, a les portes ab panys y timbres dels pisos de ciutat, per sota de les quals us entren a casa l'esquela mortuoria y el periodic banal; li plauen les llars dels hostals y no les sales simètriques de les fondes.

Fa be en Bertrana exaltant la poesia y la delicia dels corriols que no menen en lloc, de les barraques dels carboners, de les llars d'hostal. Aquells que no hi trobin la delicia y la poesia que l'autor de *Proses bàrbares* hi posa seran, per civilistes que's creguin, uns pobres homes, mutilats y incomplets. Però no cal, per això, negar l'encant y el bon gust de les amples y còmodes carreteres, de les cases ab confort, de les fondes ben dispostes y ab bona cuina. Els homes ho necessiten, tot això, no sols pera la seva comoditat, sinó també pera la seva espiritualitat. Pobres de nosaltres, tristos de nosaltres que sempre haguessim de caminar per corriols, y habitar en barraques, y menjar en hostals!

APROFITANT L'OCASIÓ

—Me'n vaig a Trípoli.
—Però no sabs, desgraciada, que allò es un riu revolt?
—Per això mateix. «A río revuelto, ganancia de pescadoras».

El darrer llibre d'en Bertrana—literariament superb—ens fa venir ganes de fruir aquelles delícies de cassador tan suggestivament descrites. Mes no'ns poden fer odiar els ferrocarrils, ni la electricitat, ni els llits ab matalassos...

WIFRED

Carta oberta

Ta carta m'ha sorprès en gran manera;
si abans, quan les llegia m'hi encisava,
sols llàstima m'ha fet;
y es que ja fa tant temps, d'això que'm parles,
que tu ja no ets la dona d'aquells dies
ni jo soc el mateix.

Avui t'he vist passant: no't coneixia.
D'ensà que vas deixarme, ¿te'n recordes?
que no t'havia vist.
Tu, desitjant tal volta el que't mancava,
seguires nova ruta; jo ho confesso,
de cop ho vaig sentir.

Per tu, que ambicionaves sols riqueses,
aquell piset que al cel ens apropava
era tan pobre y alt!...
Jo hi era ben ditxós, quan tu hi vivies;
semblava un niu d'amors que'l sol daurava
per fê alegrâ els pardals.

L'idili's va acabar. Tu, capritxosa,
miraves més enllà, dalinte sempre
pels mundanals plaers.
Jo, verament puc dirte que aleshores,
felís y enamorat de tes belleses,
vivía alegrement.

Mes tot ha canbiat desde aquell dia.
Lograves tu la vida que envejaves
ab tanta obstinació;
a mi va anar tancantse'm la ferida
y un nou amor, brindantme ses dolseses,
borrà aquell trist record.

Y avui soc tan ditxós com abans ho era;
dic mal, ho soc molt més; la que m'estima
es mare dels meus fills,
y aquesta ditxa intensa que m'embarga
no pots imaginarla ni sentir-la;
no hi cab dintre ton pit.

Per xò no trobo extrany l'intent que portes,
rondantme y escrivintme les delícies
d'un temps que ja es ben mort;
y avui, que ets despreciada y corrompuda,
intentas captivar-me?... No ho somniis
ja'm vas enganyâ un cop.

Ta carta l'he llegida y meditada.
T'ho prego: no m'escriguis cap més volta,
deixemlo estâ'l passat.
Si no't convens aquesta que t'endresso,
recorda't, per si hi tornes, que es inutil;
l'esqueixaré a l'instant.

JOBICO

L'ALEGRIA DELS APACHES

—Nosaltres rai, que ara ho tenim be!... Ens de-
fensa el diputat Emilliano!...

A CORRÚA FETA

—Que fan miting aquets, avui?
—No; però com que s'apropen eleccions, ja co-
mensen a venir els aspirants a candidat.

LA CARICATURA
Y EL
CLOROFORMO

Aixís que'm digueren que'l doctor Raventós havia operat an en Costa, an el nostre caricaturista *Picariol*, va faltarme temps pera anar a la clínica a preguntar pel meu bon amic. Una aixerida *hermana* va obrirme la porta.

—El malalt Josep Costa?... ¿Vol fer l'obsequi de dirme ont té'l quarto?

—Aquí mateix, a la dreta.

Passo, entro, el veig tot estirat *en el lecho del dolor*, m'hi acosto, m'inclino ab parsimonia y, ab una veu afectada y silenciosa, d'aquelles de *visitador de enfermos y presos*, li dic:

—Hola, noi!... Còm te va?

—Be; no ha estat res,—me respon, obrint desmesuradament els seus ulls, rodons y vius com els d'un esquiroi.

—¿Còm, que no ha estat res?... Si diu que t'han fet un trauc de pam y mitg al ventre...

—Res no m'han fet; deixa'ls dir. En Raventós ho fa correr pera donarse importancia.

—Però ¿còm ha anat l'operació? T'han fet gaire mal?

—Cah, home!... Si es una cosa que dona gust.

—Gust? Ara sí que m'has tocat la gracia de Deu!

—Sí, sí, gust, t'ho juro... De bona gana pendria que me la tornessin a fer, ja ho veus. El parir de les dònnes, l'arrencada d'un caixal, una trepitjada al ull-de-poll, tot això sí que són veritables tragedies; al seu costat, una operació d'*apendicitis* es un sainet de bones costums.

—¿Vols dir que no't varen fer mal?

—Què m'havien de fer!... No veus que varen adormirme...

—Y còm ho van fer pera adormirme?

—Molt senzill... Vetaquí que jo m'estava ben agegut en aquet mateix llit, quan veig entrar el traïdor. El traïdor es un senyor simpatic, gras y gros, campetxano, que llueix una bata blanca y que, tapantme'ls ulls y el nas ab una tofa de cotó fluix, va dirme *amorosament*: «—No s'espanti. Compti poc a poquet fins a vint.» Mentres jo comptava, ell, el traïdor simpatic, m'anava tirant gotetes de cloroformo, y d'èter, y de diables... «Un..., dos..., tres..., quatre...» A l'arribar a vuit y mitg jo ja no era d'aquet món. Un ensopiment, una pítima dolça, una anulació de la voluntat y de la memoria, un ben estar que no se sembla a res..., ¿què't diré, jo?... com si't fessin llepar un caramello ab el cervell... Y, desseguida, somhi: una dansa esbojarrada, un cake-walk de persones y de coses, de tot lo que'm voltava; el meu llit transformat en aeroplà y vinga anar amunt y avall, ara vertiginosament, ara ab suavitat, y vola que volaras, ab virades ràpides y *atterrissages* atrevits... No pots imaginarte res més comic ni més agradable.

—Y després, què?

—Després, no'm recordo de res. La feina va ser pels

altres, a transportarme a la sala d'operacions y a tallar pell y carn viva y greixos y budells y a remenarme els dintres, y a cusir, y a envenar, y a despertarme.

—Vaja, prou, no't cansis més enraonant—vaig atrevirme a dirli, pera calmar el seu entusiasme.

—Oh, es que es deliciós; creume que es deliciós!—tornava.—Lo que es el cloroformo no té preu. Un *aquelarre* infernal, un «Saturno» dantesc, una cavalcada carnavalesca que no té explicació... En aquella revista fantàstica de records y de figures hi passava tot y tothom; un grapat d'amables siluetes amigues: la dóna, les criatures, el sogre, el cunyat, els amics, el Governador, la societat dels ibisencs, en Marianao, el «Bazar de l'Unión», el comandant Pujol, en Manetes, la nota de les idees, en Millà y en Bonavia, el quarto de la Xirgu, en Canalejas, *La Campana* extraordinaria, el vicari de Centelles, l'ortografia, tot passava en forma de monstres, de brivies y basiliscs, ab uns nassos estrafets y unes barbes que'ls arribaven fins a genoll; els uns tivats, els altres geperuts; y després, al despertarme, a mida que anava distingint clar les persones que'm voltaven...: «aquest es en Raventós..., aquest es en López..., aquell es en Julià..., l'altre, en Marquina...», encara m'obsessionaven les deformades visions d'abans, visions que desaparegueren, per fi, del tot, entre les cortinetes del balcó que dona a la Ronda com un vapor d'imaginació o com un baf d'herbes reconsegades.—

Jo no sé quina extranya relació existirà entre la caricatura y el cloroformisme, però, veritablement, se deu haver de necessitar un temperament de caricaturista molt refinat pera pendre's tant de gresca els efectes del cloroformo. Lo que sí us diré que jo, que a l'entrar al quarto de l'amic convalescent no gosava plorar ni somriure, perquè no sabia si donar preferencia a l'humorista sobre'l malalt operat o al malalt operat sobre l'humorista, aleshores, al veure que aquell *Picariol* era'l *Picariol* de sempre, que la caricatura havia vensut al budell corcat, va encomanarse'm el seu bon humor, y ja ni a l'un ni a l'altre se'ns va esborrar la rialla dels llavis.

—Llàstima que no hags esperat uns quants dies més, a ferte fer l'operació,—vareig insinuarli, després d'una pausa.

—Per què?

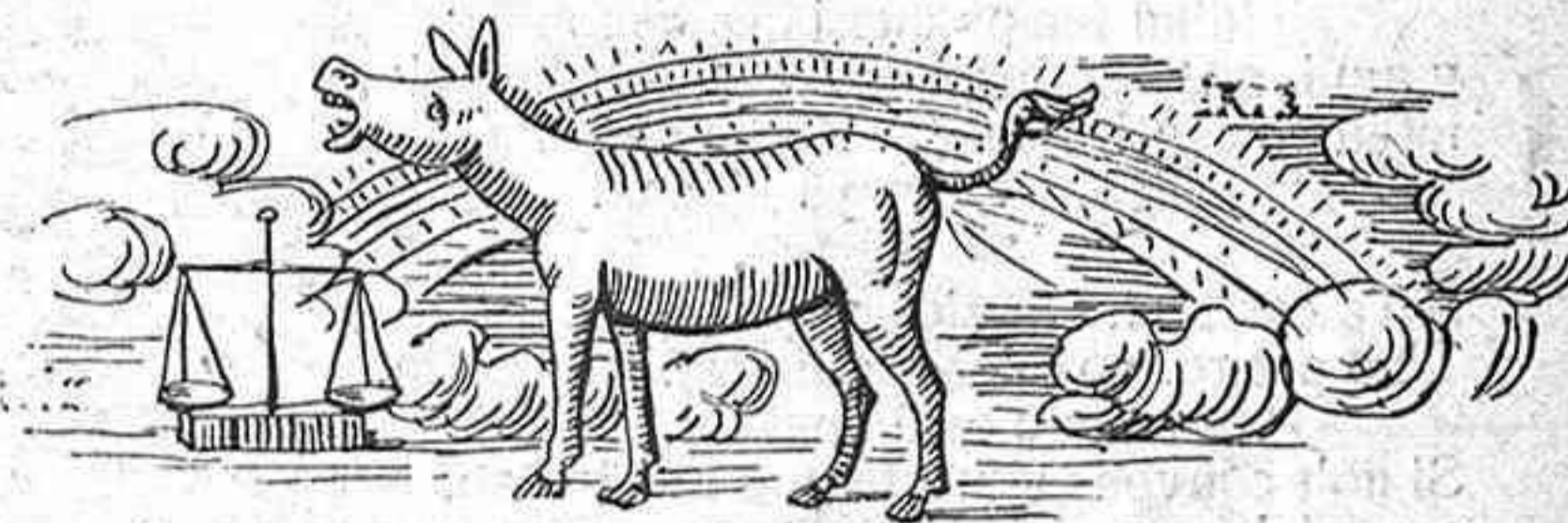
—Hauries pogut assistir a l'inauguració del «Teatre Principal».

—Què hi havia d'anar a fer jo, al «Principal»?

—Home, allí, per dues pessetes, ab *Els Pirineus*, t'haurien adormit desseguida.

—Oh, be! No n'hi ha poca de diferencia!... Aquí m'han adormit sense ferme patir!...

FRA NOI

DOMÈSTICA

—Per què hi vas, a *La Rabassada*? Mira que diu que s'hi perden molts joves...
—No pot ser que s'hi perdi ningú, dona; si el tramvia deixa allà mateix!

Un cas insolit

(Teatralia)

En Pau de les calses curtes
se veu que's va molestar
per lo que li ha dit la premsa
tractantlo de mal-carat,
reganyós, home intractable
y *pispaire* vergonyant,
y s'ha dit: —¡Què tants d'allonses!
Jo, que estic acostumat
a que'm vinguin al darrera
y'm preguin, agenollats,
desde l'actor més d'això
a la dama més vulgar;
Jo, que'm faig dir *don D'aixonses*,
y, ab el fuet a la mà,
he apallissat als artistes
que avui són més elevats;
Jo, que faig firmar contractes
per' que no'm puguin guillar
els interprets que'm convenen,
però ab el dret d'estripar

el conveni si m'antoja
sens contemplacions de cap...; (1)
Jo, que he afanat les comedies
directes del castellà,
y, com si fossin ben meves,
en cobro la propietat
sense donarne ni un centim
a les víctimes del cas;
Jo, que sostinc l'aforisme
de que, «ab quartos a la mà,
boca abajo todo el mundo»,
y això ho tinc més que provat,
¿m'haig de veure ab aquets tranguels,
denunciat per quatre gats
que saben tant de d'aixonses
com jo de d'això? ¡Que es cas!
Primè el món se farà cendres;
primer perdo l'amistat
del comitè d'*indefensa*;
primè'm faig afusellar
ans que abaixarme a escoltarlos,
¡jo que no m'he abaixat mai!
¿Voleu guerra? Hi haurà guerra,

(1) mena.

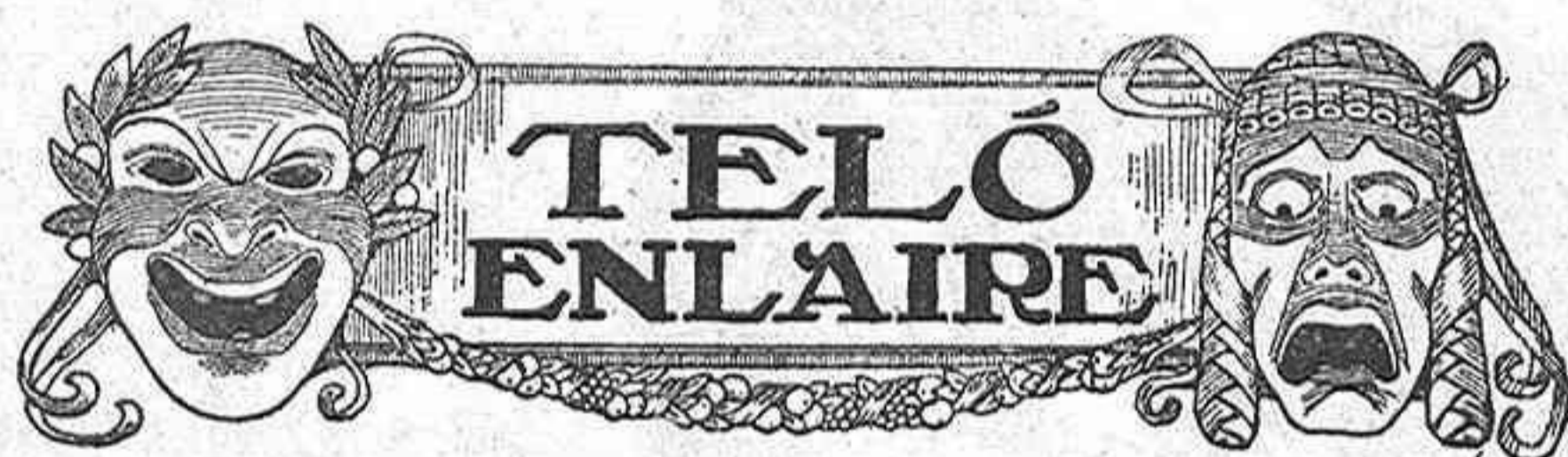
val més guerra que ser Pau!—

Y agafant el talonari
dels *pases* de l'any passat,
aquet vull, aquet l'esborro,
com Cèsar, priva d'entrar
al teatre a mitja premsa
y a tots els bons literats.

Y aixís s'explica que'l dia
de la festa inaugural,
alguns dels que fan diaris
varen tenir de pagar,
però com que a la taquilla
no s'havien despatxat
no més que dos o tres files,
l'empresa va regalar
paper blanc a les families...

Per xò, al veureles entrar,
un redactor de *La Prensa*
va dir: «—Es un cas xocant!
Ab tants anys de periodista
no m'hi havia trobat mai:
La premsa paga l'entrada
y el public entra de franc.»

SALVADOR BONAVIDA

PRINCIPAL.—Ab una entrada que no passava de regular y una efervescència que no hi arribava de molt, s'inaugurà el darrer dissabte la temporada Franqueza. *Els Pirineus* no varen interessar a ningú, com era de preveure. Els artistes, desde la Xirgu y en Nolla, que hi estan admirables, fins al més humil dels comparses, feren grans esforços pera salvar l'obra, que no s'aguanta més que com a visió, y això encara gracies al decorat. Les decoracions dels senyors Moragas y Alarma y la d'en Vilomara són d'un grandios efecte. Vagi, doncs, una sincera felicitació als mestres escenografs.

—En lo que va de setmana s'han donat, ademés, *L'Hereuet*, *Cura de Moro* y *La verge boja*.

—En ensaig, *Icara*, drama castellà en quatre actes d'Eugeni Sellés, traduït pel senyor Fabre.

ROMEA.—Dijous que ve, inauguració, ab el debut de la companyia de drama y comedia castellana que dirigeix don Ricard Calvo, ab la cooperació de la primera actriu Lola Velázquez.

Constituirà el programa de la primera funció la famosa obra calderoniana *La vida es sueño*.

TÍVOLI.—L'últim número presentat es el que porta per nom *Las Mascotas*. Se tracta d'una distingidíssima y elegant *troupe* d'acròbates, gimnastes saltadors que treballen ab grandiosa agilitat, y entre'ls quals s'hi compten algunes femelles molt simpàtiques y molt guapes.

El número agrada a la concurrència, més per la distinció que per la novetat.

—Pera dimars estava anunciat el professor de *jiu-jitsu* «Yukio Tani», mestre del cèlebre Raku, segons canten els cartells.

Veurem si apassionarà tant com el seu deixeble aquet primer espasa de la lluita japonesa.

NOVEDADES.—Gran exit de les tiplés Pilar Martí y Sofia Palacios. *El viaje de la vida* ha obtingut en aquet teatre una gran acceptació, deguda, sens dubte, a la presentació esplèndida y a l'excelent execució.

S'han reproduït *Gente menuda* y *Molinos de viento*, y pera

molt aviat se preparen les estrenes de *Canción húngara*, *El pequeño Lord* y *La hija de Lemnos*.

ELDORADO.—Demà, dissabte, comensament de la temporada de tardor ab el debut de la gran companyia còmica castellana que dirigeixen els aplaudits primers actors Larra y La Riva.

En el quadro d'artistes, que es nutrit y de primer ordre, hi figuren les notables actrius Sampedro, Chico y Abad y l'actor comic senyor Juárez.

Repertori modern y estrenes de lo millor que's vagi fent a Madrid.

NUEVO.—Darrerament s'ha estrenat *La Morucha*, que es una de tantes, y s'ha reproduït ab gran exit *A casarse tocan*, en quina obreta l'incommensurable Santpere hi està deliciós.

—La companyia s'ha reforçat ab una triple còmica més, la

FENT ATMÓSFERA

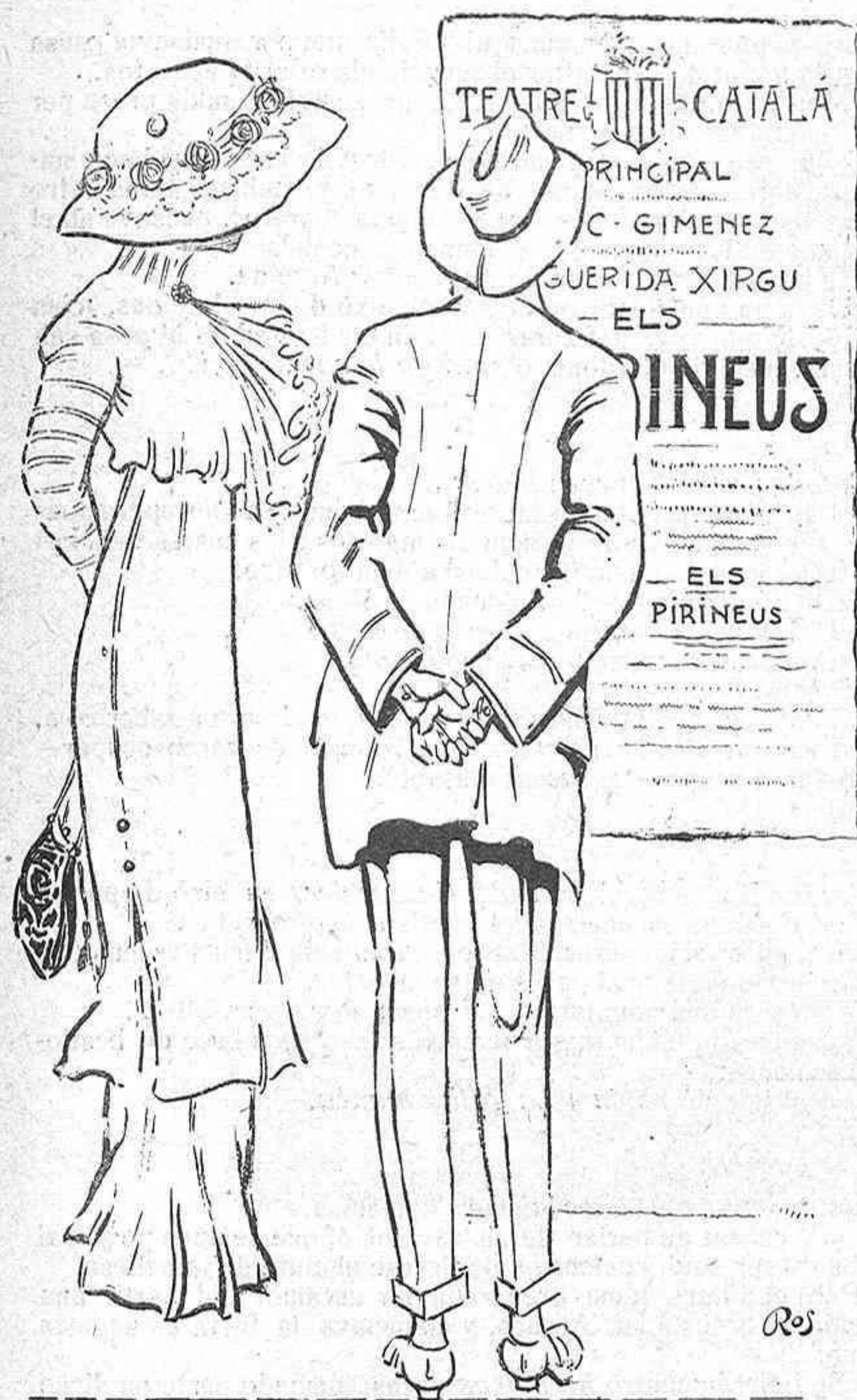
—La democràcia? La democràcia ja està des-acreditada, jove. Vegi, sinó, lo que passa a França y Anglaterra!...

Consell d'amic

Perquè t'han vist a la galta
un clap tot espurpurat,
com si una abella atrevida
aquell lloc t'hagués picat,
al notarho tes companyes
y, atrevits, alguns minyons,
isi te n'han fet de preguntes
y extranyes suposicions!

Pera no rebre un sofoco
com avui t'han fet passà,
segueix al peu de la lletra
el consell que't vaig a dâ:
Qualsevol hora que't trobis
a soles ab ton promès,
vès que te'ls fassi a la boca,
que no deixen senyal y plauen més!

LL. BARCELÓ Y BOU

UN MAL NEGOCI

—Diuen que va tan freda, la temporada?..
—Era de presumir, dòna! Qui'ls fa comensar ab
Els Pirineus!

Maria Revert, que executà molt be *Los chicos de la escuela* y *Juegos malabares*.

—Segueix proporcionant bones entrades *El viaje de la vida*, y aviat s'estrenarà *Canción húngara*.

—Aquesta nit, estrena del vaudeville *Invasión militar* y debut del tenor Feliu, ab *Bohemios*.

APOLO.—*La conspiradora* es un melodrama de gran intensitat. L'acció, que passa en els dies de la revolució francesa, es interessant y les notes sentimentals de bon gust no hi escassegen. El dialóg ben escrit y les escenes ben construïdes són la causa de que'l públic no s'hi aborreixi un moment.

L'execució, bona, distingintshi, entre les primeres parts, el senyor Rojas.

IMPERIO.—La darrera obreta pera infants, *La pomera*, va resultar un exit pera'ls autors y pera'ls artistes, entre'ls quals hi sobresurten la nena Morer y el senyor Marinelló.

ARNAU.—Segueixen el seu triomfal camí les cupletistes Tina y Raquel Meller, tant, que la seva victòria està a punt de fer trontollar el Comitè de Defensa Social.

L. L. L.

ESQUELLOTS

L'eterna passejada a la Cort!...
Dilluns, en l'express, va marxar a Madrid una nova comissió de concejals, composta dels senyors Mir y Miró, Nualart y Juncosa. Avui, segons diuen els diaris, hi anirà també el senyor Lluhi y Rissech.

A la qüenta, de tres regidors no'n fan cas, a Madrid: pera que'ls escoltin han de ser quatre.

¿Quina missió hi porten allí aquets senyors?

Una nota oficiosa sortida de la Casa Gran assegura que'l viatge té per objecte gestionar assumptes d'interès pera Barcelona.

Es la fórmula de sempre! Assumptes d'interès...

**

Les minyones de servei, quan tenen ganes d'anar a xalarse uns quants dies al seu poble, expliquen als amos que han rebut una carta—y devegades fins l'ensenyen y tot—aont els diuen que son pare s'ha posat repentinament molt malalt.

Seria interessant saber si els regidors que ara han anat a Madrid varen rebre també una carta d'allí, que comensava d'aquesta manera:

«Asuntos de interés reclaman vuestra presencia...»

□

L'Armet!... ¿Qui se'n recorda ja d'aquet nom que un dia brillà esplendorós en el nostre cel artistic?

Dimars, en el tranquil niuet aont les seves xacres l'havien arreconat, morí el notable artista de qui tantes y tan belles obres guarda Barcelona.

En Josep Armet era un paisatgista admirable y un home de cor. Quasi cego y oblidat de les noves generacions, pot dirse que la seva mort artística s'havia anticipat d'alguns anys a la seva mort natural.

En pau descansí l'ilustre pintor, y serveixin aquestes modestes ratlles pera refrescar, sisquera un moment, els llores que un jorn varen cobrir sa màgica paleta.

□

SEMBLA que'l monument a Mossén Cinto serà, per fi, emplat en el passeig Diagonal.

Pobre Verdaguer! Be li han ben sarandejat els ossos!... De Montserrat al Tibidabo, del Tibidabo a Montjuic, de Monjuic a la plassa de Catalunya, de la plassa de Catalunya al Diagonal...

Y aquet darrer projecte encara el posem en quarantena.

¿Serà al Diagonal, o al Dia... del Judici?

□

EN Marcilla, vinga visitar criaderos de viram.

D'ensà que's parla tant d'higiene, no's dona un moment de repòs. Ell ja ha seguit tots els corralets, galeries, patis y terrats del seu districte.

Un municipal que l'acompanyava en aqueixes inspeccions li preguntà l'altre dia, davant d'un galliner:

—Què li semblen aquets pollastrets, senyor Marcilla?

Y el regidor, sense immutarse:

—Què'm semblen, diu?... Deu n'hi dó..., ab una bona xanfaineta!...

□

HI ha el proposit de regalar un album de firmes al senyor Portela, ab motiu d'haver fet abortar la darrera vaga.

Pera un Governador un album es poca cosa, me sembla.

Lo més indicat fora un berenar a la *Font del Cuento*, del Guinardó, cèlebre desde'l famós complot descobert pel nostre Excelentíssim.

□

AB cinc dies de suspensió d'empleo y sòu ha castigat l'arcalde a un mosso d'un dispensari que, distret, va omplir de sal-fumant els irrigadors que s'utilisen pera les curacions; distracció evidentment garrafalíssima y que, com compendrà el lector,

hauria pogut causar la mort al infelís que per qualsevol causa hagués hagut de necessitar el servei dels referits aparatos.

Molt dura, de totes maneres, ens sembla la mida presa per la primera autoritat municipal.

¡Quí sab si el pobre mosso es vocal de la comissió nominadora d'algun casino o junta de districte, y, mentres tenia entre mans els irrigadors, més que ab aquets aparatos, pensava ab el tinglado de les vinentes eleccions de concejals!

Hi ha que ferse carrec de tot, senyor Arcalde.

Quan un home està preocupat ab això de les eleccions, ¿còm vol vostè que vagi a fixarse en si en els irrigadors hi posa sal-fumant, o sal de Cardona, o *sal...ga lo que saliere?*

□

EN todas partes cuecen habas...

El *Noticiero* del dissabte donava compte de les operacions que, segons ell, estan realisant els inglesos a les costes del Nord d'Àfrica, y en una mateixa columna deia tot això:

«Un crucero inglés ha fondeado en Bona.»

«Los ingleses ocupan el puerto de Boa.»

«Bomba es un puerto muy importante.»

Bomba, Boa, Bona...

Guiats per uns informes tan precisos, vagin ara a saber còm, efectivament, s'anomena el port que'ls inglesos varen ocupar—o no varen ocupar—el passat dissabte...

□

EL gran Rostand, el pare de *Chantecler*, en això de portar bestioles a l'escenari ja ha fet els seus prosselits.

Ara, a París, un autor, M. Stong, acaba de dur a l'escena una obra, l'acció de la qual passa entre insectes.

Això serà una novetat pera Fransa; no pera nosaltres.

Nosaltres ja tenim tres monuments teatrals a base de bestioles casolanes:

La pulga, El ratón y La gatita blanca.

□

DECIDIDAMENT, el lerrouxisme s'humanisa.

Y cansat de parlar de la revolució, que sempre ve y mai acaba de ser aquí, comensa a dedicarse al culte de la bellesa.

Pera el dilluns tenia preparada un escamot del partit una corrida de braus a les Arenes, y anunciava la festa en aquesta forma:

«Se lidiarán cuatro *hermosas* vacas, tomando parte en dicho acto *simpáticos* aficionados.»

Ja ho veuen. Els aficionats, *simpáticos*; les vaques, *hermosas*.

Es la llei de la evolució.

Primer, el tipo sigué don Alacandro.

Després, va ser don Prudencio.

Ara es don Adònis.

¿Què serà demà?

□

PER una gazetilla, que aquets dies ha donat discretament la volta per tota la premsa barcelonina, hem sapigut que'l president de la Societat del tramvia Cà'n Gomis-Rabassada es *nada* menos que un príncep; el príncep Ibrahim Hassan, cosí germà del soberà d'Egipte.

¡Quines voltes dona el món!

¡Y quins capritxos té l'Historia!

¡Un descendent dels Faraons, explotant negocis electricos a les vertents del nostre Tibidabo!...

Qualsevol que, meditant sobre aquet fet, se recordi de les piràmides, ho dirà desseguida:

—¡Això es piramidal!

□

UN ciutadà lerrouxista, al inscriure a un fill seu en el registre civil, li ha posat aquets tres noms:

Alejandro, Hermenegildo y Emiliano.

¡Questo è un idillio, in verità!

Però, vaja, per lo poc que hi faltava, també s'hi podia haver afegit un nom més: *Toribio*.

Aixís tots quatre diputats hi haurien sigut.

Y tothom hauria quedat content.

□

LA PAU Y LA GUERRA

—Tant parlar de guerra, les nacions europees ¿com es que no se les espinen, ara que tenen ocasió?

—Perquè totes tenen por de rebre, dòna!... Ja sabia que eres la Pau, però no'm pensava que fossis tan Paula.

NI PER ITALIA NI PER TURQUIA

—¿Per què no has espolsat aquestes armes?
—Perquè són italianes, y com que'ls espanyols ens hem declarat neutrals, convé no tocarles pera res.

UN autor dramatic, havent de llegir una comedia seva en public, desde un escenari, va anar a preguntar a un amic versat en aquestes coses:

—Escolta: ¿com ho haig de fer pera presentarme davant del auditori?

—Home, senzillament, sense afectació, saludant ab un respectuós somrís.

—Y, un cop llest, al retirarme, ¿què haig de fer?

—Al retirarte procura caminar de puntetes... pera no despertar a ningú.

□

ENTRE amics, del gremi dels casats.

—No ho sabia que la coneguessis tan a fons, a la meva senyora.

—Oh, y no l'he vista mai.

—Això encara es més extraordinari!... ¿Com pot ser, doncs, que sàpigues tots els més petits detalls de la seva vida?

—Molt senzill, home. La minyona que tinc havia servit a casa d'ella.

RESPOSTES PAGADES

A. D. P., R. M., R. Pamonicas, Xalet, J. P. y F., M. R., Dolors Mont, E. Vila, J. B., P. S. y M., J. G. y T., J. Biunala, J. B. P., A. E. F., J. V. y B., C. R. y M., J. C., J. P. C., L. M., J. Moret de Gracia, F. C. J., J. U., E. C. y C., M. B., F. P., E. G., A. G. T., F. C. y Andresito: Rebutts els originals que han tingut a be enviarnos ab destí a l'Almanac. Mil gracias.—Ricardo

Laffitte: No està mal.—Crispin, Saldoni y C.^{as}: Està be y ho guardem pera l'«Almanac de La Campana». Moisés Velliola: Aquet decalog es molt enginyós y de certa utilitat, però té un caracter massa particular. Ademés, hi trobem a faltar una nota: «No escrigueu mai en paper de colors, ni ab tinta de colors, perquè fa malbé la vista.»

□ ————— □ □ □ ————— □

TRENCA-CAPS

XARADES

I

Té Maria la *primera*,
té la Marta la *segona*,
l'Amparo té la *tercera*
y el *total* un poble dona.

RAMON VALLS

II

Consonant es la *primera*,
invers dues mineral,
negativa la *tercera*
y nom d'home es el *total*.

RAMON VALLS

CAPS DE CASA

—Sabs que m'agradaria ser dels italians que desembarcaran a Trípoli?...
 —Per què?
 —Perquè'm sembla que agafaran moltes *turques*.

ANAGRAMES

I

Un germà meu, que ara és *tot*
 del regiment de Melilla,
 d'una bala en la *total*
 quedà esguerrat per la vida.

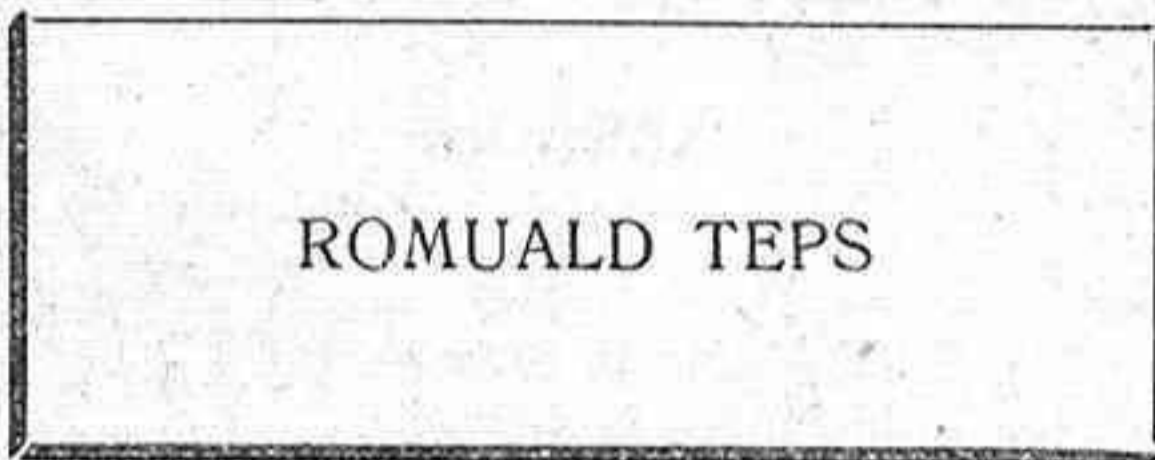
DANIEL MAYOR (CHERTA)

II

Total, ves al *tot*
 y porta'm el pot.

RAMON VALLS

TARGETA

Formar ab aquestes lletres, degudament combinades, el títol d'una comedia catalana.

A. B. (a) LO RECTOR de VALLFOGONA

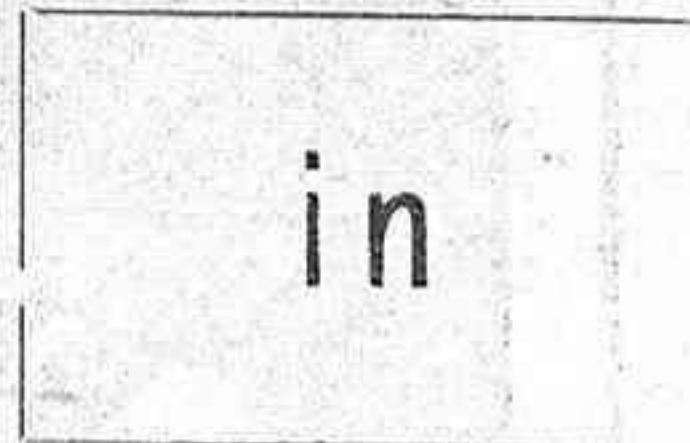
CONVERSA

—¿Es veritat que t'has promès, Tresina, ab el fill del nunci?
 —Y ara! No, dòna, ab el fill del nunci!
 —Doncs, ab qui?
 —Ab el fill del que tu mateixa has dit.

PEP CISTELLÉ

JEROGLIFICS

I

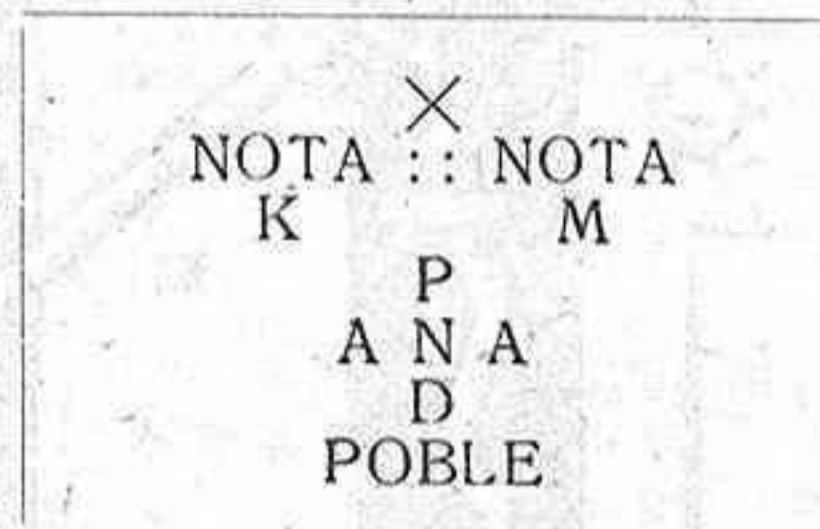
JOAN ROCABERT

II

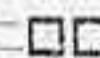

J. P.

III

JOAQUIM PUIG

Epigrama

Diu la filla de la Cinta:
 —Mare, ja he comprat la tinta,
 què hi poso a la carta, ho sab?...
 —Lo que a tu't passi pel cap.
 —Doncs... hi posaré la pinta.

EUDALD SALA

L'ESQUELLA
 DE LA TORRATXA

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

Administració y Redacció:
 Llibreria Espanyola,
 Rambla del Mitg, núm. 20
 BARCELONA

Preus de suscripció:
 Fòra de Barcelona,
 cada trimestre:
 Espanya, 3 ptes. - Extranjer, 5

Número solt: 10 centims — Atrassats: 20

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
 Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
 BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

Les cent millors poesies de la llengua catalana

triades per Ernest Moliné y Brasés

UN VOLUM: PESSETES 1

Edició de luxe en paper Japó, Pessetes 15

Edició en paper de fil, Pessetes 6

Enciclopedia práctica de Construcción moderna

Generalidades acerca de los materiales de construcción

por J. Cludel y L. Laroque

Un tomo tela, Ptas. 6

PRONTO APARECERÁ EL POPULARÍSIMO LIBRO

EL AÑO EN LA MANO

Espléndida presentación

* ALMANAQUE - ENCICLOPEDIA DE LA VIDA PRACTICA PARA 1912

* Más de 550 ilustraciones

Grandes regalos a los compradores

RIBERA Y ROVIRA

PORTUGAL Y GALICIA NACIÓN

Identidad étnica, histórica, filológica,
literaria y artística

ENSAYOS IBERISTAS

Un tomo, Pesetas 3

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, ademés, un ral pera certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

Sursum!

LA PAU REGNA EN LA TERRA.